

Opetustuokio työelämän **moni-** **muotoisuudesta**

Anna-Mari Repo
Projektikoordinaattori
Monimuotoistuvat työyhteisöt -hanke ESR+

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

Mikä opetustuokio? Ja miksi?

Monimuotoisuus työelämässä herättää paljon ajatuksia, kysymyksiä ja joskus myös epävarmuutta.

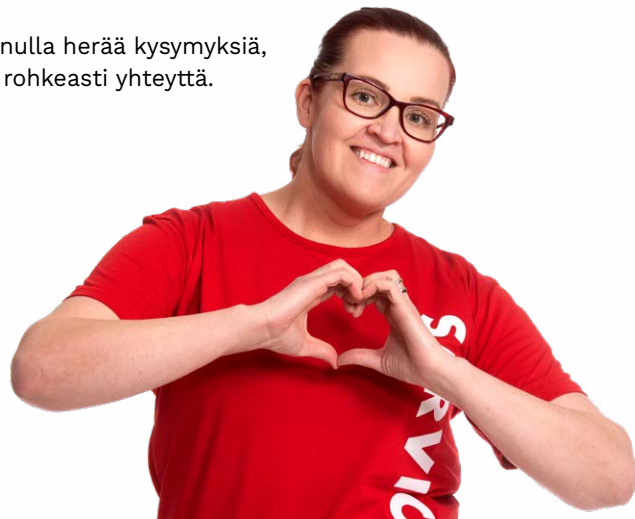
Meillä on ollut mahdollisuus nähdä arjessa, mitä tapahtuu, kun erilaiset ihmiset kohtaavat työssä, mitä se vaatii ja ennen kaikkea, mitä kaikkea se antaa.

Haluamme jakaa hankkeen aikana opittuja asioita konkreettisina, arkeen vietävinä ”opetustuokioina”.

Kyse ei ole valmiista totuuksista, vaan käytännön oivalluksista, jotka ovat syntyneet yhdessä työyhteisöjen ja työntekijöiden kanssa.

Toivomme, että nämä herättävät ajatuksia, antavat varmuutta ja ehkä myös rohkaisevat kokeilemaan jotain uutta omassa työssä.

Mikäli sinulla herää kysymyksiä, otathan rohkeasti yhteyttä.

Älä oletta – kohtaa jokainen ihminen ihmisenä

- » Jokainen meistä on yksilö.
- » Myös erityistä tukea tarvitsevien kohdalla taustat, taidot ja vahvuudet vaihtelevat paljon.
- » Sama ratkaisu ei toimi kaikille!
- » Siksi tärkeintä on kohdata ihminen ilman ennakko-oletuksia.

Kysy – älä arvaa!

- » Perehdytyksessä yksi yleisimmistä kysymyksistä on: ”Ymmärsitkö?” Usein vastaus on ”kyllä”, vaikka asia ei olisi täysin selvä.
- » Olemme huomanneet, että parempi tapa on pyytää näyttämään: → ”Voitko näyttää minulle, miten teet tämän?”
- » Tämä kertoo, onko asia ymmärretty ja antaa samalla mahdollisuuden ohjata heti oikein.

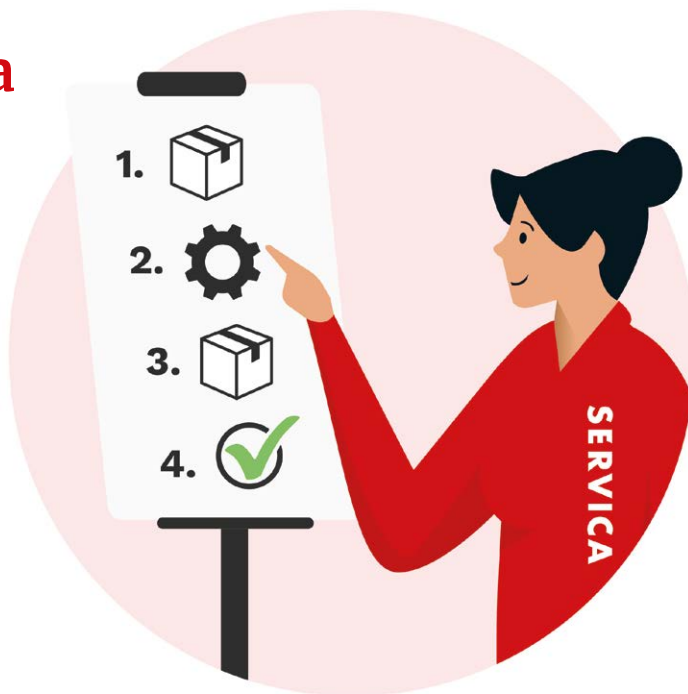
Näytä enemmän, kuin selität

- » Kaikki eivät opi kuuntelemalla pitkiä ohjeita.
- » Erityisesti uusissa tilanteissa tekemällä oppiminen toimii usein paremmin.
 - Kun työ näytetään vaihe vaiheelta käytännössä, oppiminen nopeutuu ja varmuus kasvaa.
- » Moni on sanonut, että tämä on helpottanut myös omaa työtä.

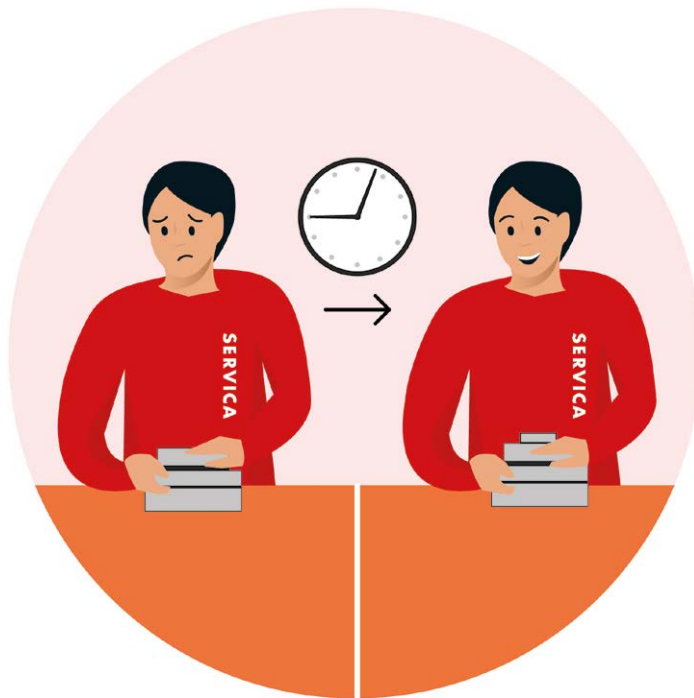
Selkeys tuo **varmuutta**

- » Epäselvät ohjeet lisäävät epävarmuutta ja virheitä.
- » Selkeä, rauhallinen ja yksinkertainen ohjeistus helpottaa kaikkien työtä.
 - Esimerkiksi työvaiheiden pilkkominen pienempiin osiin auttaa hahmottamaan kokonaisuuden.
- » Kun tietää, mitä tehdä seuraavaksi, työ sujuu luontevammin.

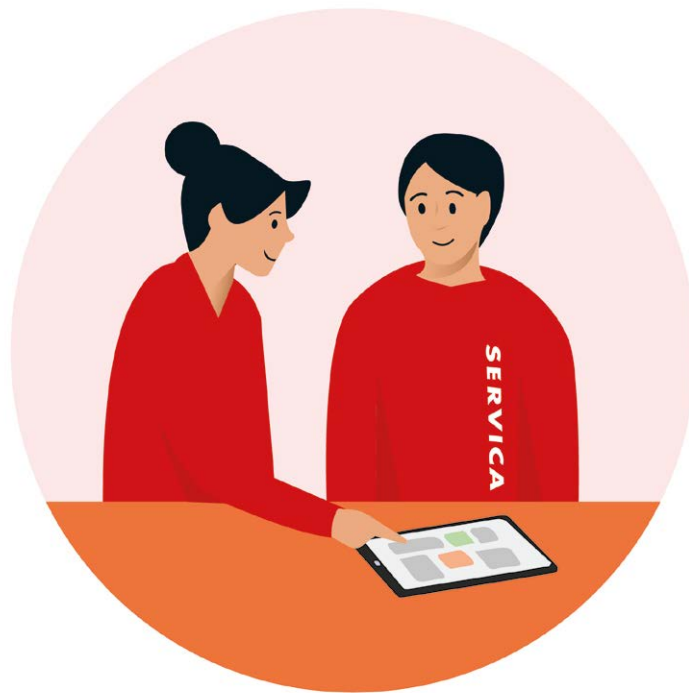
Anna aikaa **oppia**

- » Kaikki eivät opi samaan tahtiin – eikä tarvitsekaan.
- » Olemme nähneet monta tilannetta, joissa alku on ollut hidas, mutta ajan myötä työskentelystä on tullut todella varmaa.
- Kun annetaan aikaa ja mahdollisuus harjoitella, lopputulos voi yllättää positiivisesti.

Tuki ei ole erityiskohtelua

- » Tuki nähdään joskus lisätyönä, vaikka usein juuri sen ansiosta työ alkaa sujua.
- ➔ Kun alkuun panostetaan ohjaukseen, myöhemmin työ sujuu itsenäisemmin.
- » Ohjaukseen panostaminen hyödyttää sekä työntekijää että työyhteisöä.

Pienet onnistumiset ovat isoja

- » Se, mikä toiselle on arkipäivää, voi toiselle olla iso askel.
- » Ensimmäinen itsenäisesti tehty työvaihe voi olla todella merkityksellinen.
- ➔ Näiden hetkien huomaaminen ja sanoittaminen ääneen lisää motivaatiota ja uskoa omaan tekemiseen.

Työyhteisö oppii samalla

- » Monimuotoisuus ei kehitä vain uutta työntekijää, vaan koko työyhteisöä.
- ➔ Olemme nähneet, miten työyhteisöt muuttavat omia toimintatapojaan selkeämmiksi ja toimivammiksi.
- » Se helpottaa lopulta kaikkien arkea.

Kielitaito ei määritä osaamista

- » Monella suurin este työllistymiselle on kieli – ei osaaminen.
- ➔ Kun hyödynnetään esimerkiksi näyttämistä, kuvia tai käännöstyökaluja (Pocketalk), työ sujuu hyvin.
- » Samalla kieli kehittyy työn ohessa.

Kaikki eivät ole vielä valmiita, ja se on ok

- » Kaikki työyhteisöt eivät ole heti valmiita ottamaan uusia, erilaisia tilanteita vastaan.
- ➔ Valmius syntyy kokemuksen kautta. Usein ensimmäinen kokemus muuttaa ajattelua enemmän kuin mikään koulutus.

Rohkeus syntyy kokemuksesta

- » Uusi asia voi tuntua aluksi epävarmalta, ja se on täysin luonnollista.
- ➔ Alkujännitys muuttuu usein luottamukseksi, kun huomataan, että arki toimii.
- » Uskalletaan olla rohkeita ja annetaan mahdollisuuksia!

Kaikki polut **eivät ole suoria**

- » Kaikki eivät työllisty heti, eikä jokainen kokeilu johda suoraan työhön.
 - Silti jokainen kokemus vie eteenpäin ja auttaa ymmärtämään, mikä kullekin sopii ja mikä ei.
- » Työkokeilu voi olla myös tärkeä mahdollisuus kokeilla, oppia uutta ja löytää itsestään vahvuuksia.
- » Monelle työkokeilu tuo lisää itsevarmuutta ja luottamusta omaan tekemiseen.
 - Monelle työkokeilu on ensimmäinen askel pitkään aikaan – hetki, jossa huomaa, että pystyy, osaa ja riittää.

Työ on muutakin kuin vain töitä

» Työ ei ole vain tehtäviä. Se on myös tunne siitä, että kuuluu johonkin.

→ Monelle tärkeintä ei ole pelkästään palkka, vaan se, että saa olla osa työyhteisöä.

→ Työ tuo myös kohtaamisia arkeen – pieniä hetkiä, joissa vaihdetaan kuulumisia ja ollaan yhdessä. Ne voivat olla yllättävän merkityksellisiä, erityisesti silloin, jos arjessa on yksinäisyyttä.

Mitä siis tapahtuu, kun annamme mahdollisuuden?

- » Lopulta monimuotoisuudessa ei ole kyse vain työstä.
- » Se on tapa kohdata toinen ihminen.
- » Pienillä teoilla voi olla suuri merkitys. Mahdollisuus, joka annetaan, voi muuttaa paljon enemmän kuin yhden työpäivän.
- » Usein samalla muuttuu myös oma ajattelu.

Jos haluat jutella aiheesta tai pohtia, mitä tämä voisi tarkoittaa arjessanne, ole rohkeasti yhteydessä.

Kohderyhmä	Työntekijän erityispiirteet/ tarpeet	Esihenkilön toimet	Työyhteisön toimet	Perehdytyksen vinkit	Lisähuomiot / oppimisen tuki
Kehitysvammainen	Tarvitsee selkeät ohjeet, rutiinia, visuaalista tukea.	Suunnittele työtehtävät vaiheittain, varmista työmatka, varaa aikaa perehdytykseen.	Kohtelee tasavertaisesti, ota mukaan kahvi- ja tauko- hetkiin, rohkaise kysymään.	Pilko tehtävät, anna yksi asia kerrallaan, käytä kuvia/kuva- kaavioita.	Muista positiivinen palaute, säännöllinen yhteistyö työvalmentajan kanssa.
Neurokirjo (ADHD, autismi, Tourette yms.)	Kuormittuu sosiaalisista ja häiriötekijöistä, tarvitsee selkeää aikataulua ja rauhallisia tiloja.	Selkeät aikataulut, vaiheittainen opastus, tauot. Nimeä tukihenkilö.	Ole ennakkoluuloton. Suora viestintä, joustavuus.	Kirjalliset ja visuaaliset ohjeet, toistaminen, selkeät rutiinit.	Vältä ylikuormittamista. Säännöllinen palaute, henkilökohtainen tuki.
Heikon kielitaidon omaava maahanmuuttaja	Vaikeuksia ymmärtää ohjeita, tarvitsee kielitukea.	Arvioi kielitaso, nimeä työpari/mentor, anna selkeät ohjeet.	Ole avoin, kutsu mukaan toimintaan, muista kulttuuritietoisuus.	Käytä selkokieltä, kuvia, videomalleja, sanalistaa työpaikan sanoista.	Rohkaise puhumaan, anna positiivista palautetta, muista huumori ja ymmärrys kielikömmähdyksiin.
Mielenterveyskuntoutuja	Voi olla kuormittunut, tarvitsee joustoa ja rauhallisia tiloja.	Mahdollista lyhyet työpäivät, selkeä rytmi, perehdytys ajan kanssa.	Älä sääli liikaa, kohtelee tasavertaisesti, keskustele avoimesti.	Selkeät ohjeet ja rutiinit, mahdollisuus vetäytyä, säännöllinen palaute.	Huomioi yksilölliset voimavarat, juhlista onnistumisia. Työterveyden tuki.

Haaste/tilanne	Esihenkilön toimet	Työyhteisön toimet	Ohjeistus/ toimintatapa	Lisähuomiot / oppimisen tuki
Myöhästyy säännöllisesti, ei noudata sovittuja työaikoja.	Keskustele ystävällisesti syistä, auta aikataulun suunnittelussa.	Ole kannustava, älä arvostele julkisesti.	Ilmoita työajan odotukset selkeästi, muistuta tarvittaessa etukäteen.	Positiivinen palaute ajoissa saapumisesta, tarvittaessa taukojärjestelyt.
Henkilökohtainen hygienia kaipaa huomiota (esim. hikoilu, työvaatteet).	Keskustele yksityisesti ja kunnioittavasti, tarjoa vinkkejä ja resursseja.	Tue ystävällisesti, älä kiusaa tai arvostele.	Ohjeista konkreettisesti: säännöllinen peseytyminen, vaatteiden vaihto ja käsihygienia.	Tarjoo mahdollisuus rauhalliseen vaihtoon, muistuta hienovaraisesti, rohkaise keskusteluun.
Työpaikan siisteys/järjestys	Selkeät ohjeet työpisteen ylläpidosta, tarjoa esimerkkejä ja tukea.	Rohkaise auttamaan toista ja jaa omat hyvät käytännöt.	Pilko ohjeet vaiheisiin, käytä visuaalisia muistutuksia.	Sovi yhdessä, milloin ja miten siisteys tarkistetaan. Hyödynnä tarvittaessa muistutuksia ja anna palautetta onnistumisista.
Toimii työohjeiden vastaisesti tai ei noudata ohjeita.	Keskustele rauhallisesti, selvitä syyt, anna ohje uudelleen konkreettisesti.	Tue työkaveria, näytä oikea toimintatapa esimerkillä.	Käy läpi ohje vaiheittain, pyydä tarvittaessa toistamaan omin sanoin.	Anna kannustavaa palautetta, seuraa tilannetta ja tarkista ymmärrys.
Eri kulttuurista tuleva henkilö saattaa tulkita työohjeita, sosiaalista kanssakäymistä tai aikatauluja eri tavalla.	Kerro selkeästi työpaikan pelisäännöt, ohjaa vaiheittain, keskustele avoimesti, kysy tarpeista.	Ole avoin, selitä toimintatavat ystävällisesti, huomioi erilaiset tavat kommunikoida.	Käytä selkeää, yksinkertaista kieltä, visuaalisia ohjeita ja mallisuorituksia.	Kannusta kysymään, vahvista onnistumisia, ota huomioon kulttuuriset erot sosiaalisissa tilanteissa ja tauoissa.
Epävarmuus tai ujous ohjeiden toteutuksessa	Tarjoo tukea, varmista ymmärrys, rohkaise kysymään.	Ole ystävällinen ja kannustava, älä arvostele virheitä.	Selkeät ohjeet, vaiheittainen opastus, mahdollisuus harjoitella.	Anna säännöllistä ja positiivista palautetta, luo turvallinen ilmapiiri oppimiselle.
Epävarmuus teknisten välineiden tai ohjelmien käytössä	Anna rauhallinen, vaiheittainen opastus, näytä mallisuoritukset, varmista ymmärrys.	Tarjoo apua, rohkaise kysymään, älä arvostele virheitä.	Ohjeista yksinkertaisesti vaihe vaiheelta, tarjoa tarvittaessa kirjoitettu tai kuvallinen ohje.	Mahdollisuus harjoitella ilman kiirettä, säännöllinen palaute, kannustava ilmapiiri.

MUISTIINPANOJA

Anna-Mari Repo
p. 044 4260 530
anna-mari.repo@servica.fi

Teija Vuontisjärvi
p. 044 4260 169
teija.vuontisjarvi@servica.fi

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus